

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.

=====

જમીન સંપાદન અધિકારી, હૈદરાબાદ અર્બન ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી, હૈદરાબાદ,

એ.પી.વિરુદ્ધ

મોહમ્મદ અમરી ખાન અને અન્યો

સપ્ટેમ્બર ૩૦, ૧૯૮૫

[પી. એન. ભગવતી, મુખ્ય ન્યાયાધીશ, કે. એસ. પાઠક અને અમરેન્દ્ર નાથ સેન, ન્યાયાધીશો]

જમીન સંપાદન અધિનિયમ, ૧૯૮૪, કલમ ૪ (૧) અને જમીન સંપાદન (આંધ્રપ્રદેશ સુધારા અને માન્યતા) અધિનિયમ, ૧૯૮૩, કલમ ૩ (૧) અને ૨-જમીન સંપાદન-સત્તાવાર રાજપત્રમાં જાહેરનામું અને વિસ્તારમાં જાહેર સૂચના-બંને એક સાથે અથવા એક બીજા પછી તરત જ હોવી જોઈએ-કલમ ૪ (૧) માં સમય અંતરાલની મર્યાદા પૂર્વલક્ષી અસર સાથે ૪૦ દિવસ સુધી નિર્ધારિત કરવામાં આવી છે-જાહેર સૂચના જારી કરવામાં બે મહિનાથી વધુનો વિલંબ-શું તે સૂચનાને અમાન્ય બનાવે છે.

આંધ્રપ્રદેશ સરકારે હૈદરાબાદ અર્બન ડેવલપમેન્ટ ઓથોરિટી (હુડા) ના હેતુ માટે અમુક જમીન હસ્તગત કરવા માટે જમીન સંપાદન અધિનિયમ, ૧૮૯૪ની કલમ ૪ પેટા-કલમ-(૧) હેઠળ જાહેરનામું બહાર પાડ્યું હતું અને તેને ૪ ઓગસ્ટ, ૧૯૭૭ના રોજ આંધ્રપ્રદેશ રાજપત્રમાં પ્રકાશિત કર્યું હતું. લગભગ ૨ મહિનાના સમયગાળા પછી ૩જી ઓક્ટોબર, ૧૯૭૭ના રોજ વિસ્તારમાં અનુકૂળ સ્થળોએ જાહેર સૂચના આપવામાં આવી હતી. ૧૦.૧.૧૯૭૮ ના રોજ, રાજ્ય સરકારે કાયદાની કલમ ૬ હેઠળ અન્ય એક જાહેરનામું બહાર પાડ્યું હતું જેમાં કેટલીક જમીનને બાકાત રાખવામાં આવી હતી અને જાહેરાત કરવામાં આવી હતી કે જમીનનો બાકીનો વિસ્તાર હુડાના હેતુ માટે જરૂરી છે. જમીન સંપાદન અધિકારીએ ૨૭મી જુલાઈ ૧૯૮૧ના રોજ ચુકાદો આપ્યો હતો અને કાયદાની કલમ ૬ હેઠળ સૂચિત વિસ્તારમાં સમાવિષ્ટ જમીનનો કબજો પહોંચાડવા માટે પ્રતિવાદીઓને નોટિસો જારી કરી હતી. પ્રતિવાદીઓએ હાઈકોર્ટ સમક્ષ રિટ પિટિશનમાં ઉપરોક્ત સૂચનાઓની માન્યતાને પડકાર્યો હતો. ૩જી ડિસેમ્બર, ૧૯૮૨ના રોજ પૂર્ણ પીઠના અગાઉના નિર્ણયને પગલે ઉચ્ચ અદાલતે રિટ અરજીને આ આધાર પર મંજૂરી આપી હતી કે કલમ-૪ પેટા-કલમ-(૧) હેઠળ જાહેરનામાના સારાનું સ્થાનિક પ્રકાશન તે જ દિવસે કરવામાં આવ્યું ન હતું કે જેના દિવસે સત્તાવાર રાજપત્રમાં જાહેરનામું પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યું હતું અને તેથી, કલમ ૪ પેટા-કલમ-(૧) હેઠળની જાહેરનામું અમાન્ય હતું અને કલમ ૪ પેટા-કલમ (૧) હેઠળની જાહેરનામું સંપાદન સાથે આગળ વધવા માટે

અધિકારક્ષેત્રનો પાયો હોવાથી, કલમ ૬ હેઠળની જાહેરનામું પણ નિષ્ફળ હોવું જોઈએ.

ઉચ્ચ ન્યાયાલય દ્વારા ચુકાદો આપવામાં આવ્યા પછી, સુપ્રીમ કોર્ટે દીપક પાહવા વિરુદ્ધ લેફ્ટનન્ટ ગવર્નર દિલ્હી અને અન્યો [૧૯૮૪] ૪ એસ. સી. સી. ૩૦૮ કેસમાં ચુકાદો આપ્યો હતો કે કલમ ૪ની પેટા-કલમ (૧) માં એવું કંઈ નથી કે જેમાં જરૂરી છે કે સત્તાવાર રાજપત્રમાં પ્રકાશન અને વિસ્તારમાં જાહેર સૂચના એક સાથે અથવા તરત જ એક પછી એક હોવી જોઈએ, પરંતુ રાજપત્રમાં પ્રકાશન અને વિસ્તારમાં જાહેર સૂચના વચ્ચે મોટું અંતર ન હોવું જોઈએ જે કાર્યવાહીની સાતત્યતામાં વિરામનો સંકેત આપશે. જો કે, દીપક પાહવાના કેસમાં નિર્ણય પહેલાં, આંધ્રપ્રદેશ વિધાનસભાએ જમીન સંપાદન (આંધ્રપ્રદેશ સુધારા અને માન્યતા) અધિનિયમ ૧૯૮૩ (ટૂંકમાં, સુધારા અધિનિયમ) ૧૨ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૭૫ થી પૂર્વલક્ષી અસર સાથે પસાર કર્યો હતો. આ સુધારા પછી કાયદાની કલમ ૪ ની પેટા-કલમ (૧) માં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી કે કલેક્ટર, આવી સૂચના પ્રકાશિત થયાની તારીખથી ચાલીસ દિવસની અંદર, તે વિસ્તારમાં અનુકૂળ સ્થળોએ આવી સૂચનાના સારની જાહેર સૂચના આપશે.

સર્વોચ્ચ અદાલતમાં અપીલમાં, અપીલકર્તાએ દલીલ કરી હતી કે (૧) વિધાનસભા એ ધારણા પર આગળ વધી કે આંધ્ર પ્રદેશ ઉચ્ચ ન્યાયાલયની પૂર્ણ પીઠનો ચુકાદો આ વિષય પર સાચા કાયદાનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે અને તે ધારણા પર જ સુધારા કાયદો વિધાનસભા દ્વારા ઘડવામાં આવ્યો હતો. જો, દીપક પાહવાના કેસમાં સુપ્રીમ કોર્ટ દ્વારા આંધ્ર પ્રદેશ હાઈકોર્ટના પૂર્ણ પીઠના ચુકાદાને

ઉલટાવી દેવામાં આવ્યો હોય, તો વિધાનસભા દ્વારા કરવામાં આવેલી ધારણા ખોટી સાબિત થઈ હતી અને એવું જાણવા મળ્યું હતું કે વિધાનસભાએ સુધારા કાયદો ઘડવામાં કાયદાના ખોટા દૃષ્ટિકોણ પર આગળ વધ્યું હતું, તો સુધારા કાયદો, અનાવશ્યક ગણવો જોઈએ અને સુધારા કાયદો નહીં, પરંતુ સાચો કાયદો લાગુ કરવો જોઈએ, જે સુધારા કાયદો પહેલા પ્રચલિત હતો; અને (ii) વિધાનસભાએ ૧૨ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૭૫ પછી કરવામાં આવેલા હસ્તાંતરણોને માન્ય કરવાના હેતુથી સુધારા કાયદો ઘડ્યો હતો. આંધ્ર પ્રદેશ ઉચ્ચ ન્યાયાલયના પૂર્ણ પીઠના ચુકાદાને કારણે અમાન્ય જાહેર કરવા માટે જવાબદાર હતા અને જ્યારે સંપાદન કરવામાં આવ્યું હતું ત્યારે તે માન્ય હતા અને તેથી સુધારા અધિનિયમની કલમ ૨ કે જેણે પેટા-ઓ માં સુધારો રજૂ કર્યો હતો, તેને અમાન્ય કરવાનો વિધાનસભાનો ઇરાદો ક્યારેય ન હોઈ શકે. (૧) કલમ-૪ ને પૂર્વલક્ષી અસર તરીકે વાંચવી જોઈએ નહીં, પરંતુ તેને સંભવિત કામગીરી તરીકે સમજવી જોઈએ.

અપીલને નકારી કાઢીને, ઠરાવવામાં આવેલ કે,:

(૧) કાયદાની કલમ-૪ પેટા-કલમ-(૧) માં સુધારા અધિનિયમ દ્વારા કરવામાં આવેલ પૂર્વવર્તી સુધારો આંધ્ર પ્રદેશ સરકાર દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલ કલમ-૪ પેટા-કલમ (૧) અને કલમ-૬ હેઠળની સૂચનાઓને સંપૂર્ણપણે અમાન્ય બનાવે છે અને તેથી આ સૂચનાઓને રદ કરતા ઉચ્ચ ન્યાયાલયના ચુકાદાને ઉચ્ચ અદાલતની તરફેણ કરતા અલગ આધાર પર ટકાવી રાખવો પડશે. વિધાનસભાએ જે કારણસર સુધારા કાયદો ઘડ્યો હોય તે ગમે તે

હોય, સુધારા કાયદો કાયદાકીય પુસ્તિકા પર છે અને ૧૨મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૭૫ થી અમલમાં છે અને તેને તેના શબ્દોના સાદા કુદરતી અર્થ અનુસાર અમલમાં મૂકવો જોઈએ. કલમ-૪ની પેટા-કલમ (૧) માં સુધારાને નકારી કાઢવા માટે કોઈ આધાર હોઈ શકે નહીં, જે સુધારા અધિનિયમની કલમ-૧ની પેટા-કલમ (૩) સ્પષ્ટપણે નિર્દેશ કરે છે કે તેની પાસે હશે. હકીકતમાં, કલમ-૪ની પેટા-કલમ (૧) ના આદેશ અને સુપ્રીમ કોર્ટે દીપક પાઠવાના કેસમાં જાહેર કરેલા કાયદા વચ્ચે કોઈ વિસંગતતા નથી. કલમ-૪ની સુધારેલી પેટા-કલમ-(૧) જે કરે છે તે કાયદાકીય રીતે સમય અંતરાલની મર્યાદા નક્કી કરે છે, જેના પછી તે ધારવું આવશ્યક છે કે કાર્યવાહીની સાતત્યતામાં વિરામ છે. [૧૫૫ બી-સી; ૧૫૯ એફ-જી; ૧૬૦ સી-ડી]

૧. ((ii) પેટા-વિભાગોમાં નિર્ધારિત જરૂરિયાત. (૧) ૧૨મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૭૫થી અને તે પછી કલમ-૪ની જે સ્થિતિ હતી તે દેખીતી રીતે પેટા-કલમો હેઠળની દરેક સૂચના પર લાગુ થશે. (૧) ૧૨મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૭૫ના રોજ અથવા તે પછી યોગ્ય સરકાર દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી કલમ-૪. જો ૧૨મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૭૫ના રોજ અથવા તે પછી કલમ-૪ પેટા-કલમ-(૧) હેઠળ જાહેર કરાયેલ જાહેરનામું સત્તાવાર રાજપત્રમાં આવી જાહેરનામાના પ્રકાશનની તારીખથી ચાલીસ દિવસની અંદર વિસ્તારમાં જાહેર કરવામાં ન આવે, તો તે આવી જાહેરનામાને અમાન્ય બનાવતી જીવલેણ નબળાઈ દાખલ કરશે. [૧૫૮ ડી-એફ]

દિવાની અપીલ અધિકારક્ષેત્ર(હકુમત):

૧૯૮૩ની સિવિલ અપીલ નંબર ૫૮૩૯-૪૨.

૧૯૮૧ના W. P. નંબર ૫૫૩૮,૫૫૬૩,૫૬૪૪ અને ૫૭૨૨માં આંધ્ર પ્રદેશ હાઈકોર્ટના ૨.૩.૧૯૮૩ તારીખના ચુકાદા અને આદેશમાંથી.

૧૯૮૩ના સી. એ. નંબર ૫૮૩૯માં અપીલકર્તા માટે પી. પી. રાવ, ટી.વી.એસ.એન.. ચારી અને સુશ્રી વી. ગ્રોવર.

ટી.વી.એસ.એન. ચારી અને સુશ્રી વી. ગ્રોવર, ૧૯૮૩ના C. A. નંબર ૫૮૪૦-૪૨ માં અપીલકર્તા માટે.

૧૯૮૩ના સી. એ. નંબર ૫૮૩૯માં પ્રતિવાદી માટે આર. પી. ભટ્ટ, કે. રાજેન્દ્ર ચૌધરી અને કે. એસ. ચૌધરી.

૧૯૮૩ના સી. એ. નંબર ૫૮૪૦-૪૨ માં પ્રતિવાદી માટે કે. રાજેન્દ્ર ચૌધરી અને કે. એસ. ચૌધરી.

અદાલતનો ચુકાદો મુખ્ય ન્યાયાધીશ ભગવતી દ્વારા આપવામાં આવ્યો હતો. જો જમીન સંપાદન અધિનિયમ, ૧૮૯૪ આંધ્ર પ્રદેશ રાજ્યમાં તેની અરજીમાં જમીન સંપાદન (આંધ્ર પ્રદેશ સુધારા અને માન્યતા) અધિનિયમ, ૧૯૮૩ (ત્યારબાદ સુધારણા અધિનિયમ તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) દ્વારા ૧૨ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૭૫ થી પૂર્વલક્ષી અસર સાથે સુધારો કરવામાં આવ્યો ન હોત તો વિશેષ રજા દ્વારા આ અપીલોનું કદાચ અલગ પરિણામ આવ્યું હોત.કાયદાની કલમ ૪ પેટા-કલમ-

(૧) માં સુધારા અધિનિયમ દ્વારા કરવામાં આવેલ પૂર્વલક્ષી સુધારો આંધ્રપ્રદેશ સરકાર દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી કલમ-૪ પેટા-કલમ-(૧) અને કલમ-૬ હેઠળની સૂચનાઓને સંપૂર્ણપણે અમાન્ય બનાવે છે અને તેથી આ સૂચનાઓને રદ કરતા ઉચ્ચ ન્યાયાલયના ચુકાદાને ટકાવી રાખવો પડશે. આ અપીલને જન્મ આપતી હકીકતો થોડી છે અને નીચે પ્રમાણે ટૂંકમાં કહી શકાય:

આંધ્ર પ્રદેશ સરકારે કલમ-૪ પેટા-કલમ-(૧) હેઠળ એક જાહેરનામું બહાર પાડ્યું હતું જેમાં જણાવવામાં આવ્યું હતું કે હૈદરાબાદ શહેરી વિકાસ સત્તામંડળ (ત્યારબાદ હુડા તરીકે ઓળખવામાં આવે છે) ના હેતુ માટે કુલ ૩૫ એકર અને ૩૫ ગુંઠાનો વિસ્તાર જરૂરી હોવાની શક્યતા છે. આ જાહેરનામું ૪ ઓગસ્ટ, ૧૯૭૭ના રોજ આંધ્રપ્રદેશ રાજપત્રમાં પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યું હતું અને લગભગ ૨ મહિનાના સમયગાળા પછી ૩ ઓક્ટોબર, ૧૯૭૭ના રોજ વિસ્તારમાં અનુકૂળ સ્થળોએ જાહેર સૂચના આપવામાં આવી હતી. ત્યારબાદ વિશેષ જમીન સંપાદન અધિકારી દ્વારા કાયદાની કલમ ૫-એ હેઠળ તપાસ હાથ ધરવામાં આવી હતી અને તપાસના પરિણામે, આંધ્રપ્રદેશ સરકારે ગાયત્રી દેવી સહકારી હાઉસિંગ સોસાયટીના ૬ એકર ૬ ગુંઠાના વિસ્તારને બાકાત રાખવાનો નિર્ણય લીધો હતો અને ૧૦મી જાન્યુઆરી, ૧૯૭૮ના રોજ કાયદાની કલમ ૬ હેઠળ જાહેરનામું બહાર પાડ્યું હતું કે હુડાના હેતુ માટે ૨૯ એકર ૨૯ ગુંઠાનો બાકીનો વિસ્તાર જરૂરી છે. ત્યારબાદ કલમ-૯ હેઠળની નોટિસો આ અપીલમાં પ્રતિવાદીઓને જારી કરવામાં આવી હતી, જેઓ કલમ-૬ હેઠળ સૂચિત વિસ્તારમાં સમાવિષ્ટ જમીનના વિવિધ ભાગોના માલિકો છે અને તપાસ કર્યા પછી, વિશેષ જમીન

સંપાદન અધિકારીએ ૨૭મી જુલાઈ, ૧૯૮૧ના રોજ ચુકાદો આપ્યો હતો અને પ્રતિવાદીઓને અધિગ્રહિત જમીનનો કબજો પહોંચાડવા માટે નોટિસો જારી કરી હતી. ત્યારબાદ પ્રતિવાદીઓએ આંધ્ર પ્રદેશ સરકાર દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી કલમ-૪ પેટા-કલમ-(૧) અને કલમ-૬ હેઠળની સૂચનાઓની માન્યતાને પડકારતી આંધ્ર પ્રદેશ હાઈકોર્ટમાં રિટ અરજી દાખલ કરી હતી.

પ્રતિવાદીઓ વતી વિવાદિત સૂચનાઓની માન્યતા સામે ઘણી દલીલો કરવામાં આવી હતી, પરંતુ એકને બાદ કરતાં તમામને હાઈકોર્ટ દ્વારા નકારી કાઢવામાં આવી હતી. ઉચ્ચ અદાલતની તરફેણ કરનારી એક દલીલ એ હતી કે કલમ-૪ પેટા-કલમ-(૧) હેઠળ જાહેરનામાના સારાનું સ્થાનિક પ્રકાશન તે જ દિવસે કરવામાં આવ્યું ન હતું કે જેના દિવસે સત્તાવાર રાજપત્રમાં જાહેરનામું પ્રકાશિત કરવામાં આવ્યું હતું, પરંતુ તે લગભગ ૨ મહિના પછી કરવામાં આવ્યું હતું અને કલમ-૪ પેટા-કલમ-(૧) હેઠળની જાહેરનામું તેથી અમાન્ય હતું અને કલમ-૪ પેટા-કલમ-(૧) હેઠળની જાહેરનામું સંપાદન સાથે આગળ વધવા માટેના અધિકારક્ષેત્રનો પાયો હોવાથી, કલમ-૬ હેઠળની જાહેરનામું પણ નિષ્ફળ હોવું જોઈએ. ઉચ્ચ અદાલતે ૩જી ડિસેમ્બર, ૧૯૮૨ના રોજ ૧૯૮૧ની રિટ પિટિશન નંબર ૫૭૨૨માં તેના દ્વારા આપવામાં આવેલા અગાઉના પૂર્ણ પીઠના નિર્ણયને પગલે અને અન્ય સંલગ્ન રિટ અરજીઓએ આ દલીલ સ્વીકારી હતી અને કલમ-૪ પેટા-કલમ-(૧) અને કલમ-૬ હેઠળની સૂચનાઓને રદ કરી હતી. ક.રાજ્યનું પ્રતિનિધિત્વ કરતા જમીન સંપાદન અધિકારીએ આ અદાલતમાંથી મેળવેલી વિશેષ રજા સાથે હાલની અપીલને પ્રાધાન્ય આપ્યું હતું.

આ અપીલમાં જે મુખ્ય પ્રશ્ન ઊભો થતો જણાય છે તે એ છે કે શું ઉચ્ચ ન્યાયાલયનો મત સાચો હતો કે કલમ-૪ પેટા-કલમ-(૧) ના સાચા અર્થઘટન પર તે કલમ હેઠળ જાહેરનામાના સારની જાહેર સૂચના તે જ દિવસે જે દિવસે સત્તાવાર રાજપત્રમાં જાહેર કરવામાં આવે છે તે વિસ્તારમાં જ આપવી જોઈએ અને જો તે ન હોય તો તેનું અમાન્ય પરિણામ હશે કે કેમ. જ્યારે ઉચ્ચ અદાલતે વર્તમાન કેસમાં પોતાનો ચુકાદો આપ્યો ત્યારે આ પ્રશ્ન પર સર્વોચ્ચ અદાલતનો કોઈ નિર્ણય નહોતો, પરંતુ ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા ચુકાદો આપવામાં આવ્યા પછી, આ પ્રશ્ન દિલ્લી ઉચ્ચ અદાલતના ચુકાદા સામે નિર્દેશિત વિશેષ રજા અરજીઓમાં આ અદાલતની બેન્ય સમક્ષ વિચારણા માટે આવ્યો હતો, જેણે આંધ્ર પ્રદેશ ઉચ્ચ અદાલત દ્વારા વર્તમાન કેસમાં લેવામાં આવેલા નિર્ણયથી અલગ દ્રષ્ટિકોણ અપનાવ્યો હતો. આ અદાલતે ટીપક પાહવા વિરુદ્ધ લેફ્ટનન્ટ ગવર્નર દિલ્લી અને અન્યો [૧૯૮૪] ૪ એસ. સી. સી. ૩૦૮ માં અહેવાલિત ચુકાદામાં જણાવ્યું હતું કે, સત્તાવાર રાજપત્રમાં પ્રકાશન અને વિસ્તારમાં જાહેર સૂચના એ કલમ-૪ની પેટા-કલમ-(૧) હેઠળ લેવા માટે જરૂરી બે મહત્વપૂર્ણ પગલાં છે, જેના વિના કલમ ૪ પેટા-કલમ-(૨) હેઠળ વિચારેલા પગલાં હાથ ધરી શકાતા નથી, કલમ-૪ની પેટા-કલમ-(૧) માં એવું કંઈ નથી કે જેના માટે જરૂરી છે કે સત્તાવાર રાજપત્રમાં પ્રકાશન અને વિસ્તારમાં જાહેર સૂચના એક સાથે અથવા તરત જ એક પછી એક હોવી જોઈએ. આ અદાલતે ધ્યાન દોર્યું હતું કે કલમ-૪ ની પેટા-કલમ-(૧) જે જરૂરી છે તે એ છે કે સત્તાવાર રાજપત્રમાં પ્રકાશન અને વિસ્તારમાં જાહેર સૂચના સમકાલીન હોવી જોઈએ પરંતુ સમકાલીનતામાં

સમકાલીનતા અથવા તાત્કાલિકતા શામેલ નથી. સત્તાવાર રાજપત્રના પ્રકાશન અને વિસ્તારમાં જાહેર સૂચના વચ્ચે સમયનું અંતર હોવું જરૂરી છે, પરંતુ જે જરૂરી છે તે એ છે કે તેમને આટલા લાંબા અંતરાલથી અલગ ન કરવા જોઈએ કે જેથી કાર્યવાહીની સાતત્યતા ઊંડા અંતરથી તૂટી હોય તેવું લાગે."જો રાજપત્રમાં પ્રકાશન હોય, તો "આ અદાલતે અવલોકન કર્યું", અને જો વિસ્તારમાં જાહેર સૂચના હોય તો સેકની પેટા-કલમ-(૧) ની જરૂરિયાતો.૪ જ્યાં સુધી બંનેને એકબીજાથી એટલા મોટા સમયના અંતરાલ દ્વારા અલગ કરવામાં ન આવે કે જે સંપાદન માટેની કાર્યવાહીમાં પ્રામાણિકતાના અભાવના પ્રથમ દૃષ્ટિએ નિષ્કર્ષ તરફ દોરી જાય ત્યાં સુધી સંતોષ થવો જોઈએ. જો સૂચના અને જાહેર સૂચના આટલા મોટા અંતરાલ દ્વારા અલગ કરવામાં આવે છે, તો વિલંબનું કોઈ કારણ છે કે કેમ અને વિલંબથી કોઈને પૂર્વગ્રહ થયો છે કે કેમ તે શોધવા માટે વધુ તપાસ કરવી જરૂરી બની શકે છે." વર્તમાન અપીલમાં આક્ષેપ કરાયેલ ચુકાદો દીપક પાહવાના કેસ (ઉપરોક્ત) માં આ નિર્ણય દ્વારા સ્પષ્ટ રીતે રદ કરવામાં આવ્યો હતો અને એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે કલમ ૪ પેટા-કલમ-(૧) અને કલમ-૬ હેઠળની સૂચનાઓને માત્ર આ આધાર પર અમાન્ય તરીકે રદ કરી શકાતી નથી કે કલમ-૪ પેટા-કલમ-(૧) હેઠળ જાહેરનામાના સારની જાહેર સૂચના તે જ દિવસે આપવામાં આવી ન હતી જ્યારે સત્તાવાર રાજપત્રમાં પ્રકાશન કરવામાં આવ્યું હતું.અમારે દીપક પાહવાના કેસમાં (ઉપરોક્ત) નિર્ણયમાં સમાવિષ્ટ અવલોકનોના પ્રકાશમાં વિચારવું પડ્યું હોત કે શું સત્તાવાર રાજપત્રમાં પ્રકાશન અને વિસ્તારમાં જાહેર સૂચના વચ્ચે આટલો મોટો તફાવત હતો કે કાર્યવાહીની

સાતત્ય તૂટેલી જણાય અને વિલંબ માટે કોઈ વાજબી કારણ હતું કે કેમ અને વિલંબથી પ્રતિવાદીઓ પ્રત્યે પૂર્વગ્રહ થયો હતો કે કેમ તે પ્રશ્નની તપાસ જરૂરી બની હોત. પરંતુ આ અદાલત દ્વારા દીપક પાલવાના કેસમાં (ઉપરોક્ત) નિર્ણય આપવામાં આવે તે પહેલાં, આંધ્ર પ્રદેશ વિધાનસભાએ ૨૩મી જૂન, ૧૯૮૩થી અમલમાં આવેલો સુધારા કાયદો ઘડ્યો હતો અને આ સુધારા કાયદો જ છે જે દીપક પાલવાના કેસમાં (ઉપરોક્ત) નિર્ણયના ગુણોત્તરને લાગુ કરવા પર કલમ-૪ પેટા-કલમ-(૧) હેઠળ વિવાદિત જાહેરનામાને ટકાવી શકાય છે કે તેને અમાન્ય તરીકે રદ કરી શકાય છે કે કેમ તે વિચારવું અમારા માટે બિનજરૂરી બનાવે છે.

હવે આપણે સુધારા અધિનિયમની સંબંધિત જોગવાઈઓનો સંદર્ભ આપવા માટે આગળ વધી શકીએ છીએ. ૧૯૮૧ના ડબલ્યુ. પી. નંબર ૫૭૨૨માં આંધ્ર પ્રદેશ હાઈકોર્ટના પૂર્ણ પીઠના નિર્ણયની અસરનો પ્રતિકાર કરવા માટે આંધ્ર પ્રદેશ વિધાનસભા દ્વારા સુધારાત્મક કાયદો પસાર કરવામાં આવ્યો હતો અને અન્ય આનુષંગિક રિટ અરજીઓ જેમાં એવું માનવામાં આવ્યું હતું કે સત્તાવાર રાજપત્રમાં પ્રકાશન અને વિસ્તારમાં જાહેર સૂચના તે જ દિવસે હોવી જોઈએ નહીં તો કલમ-૪ પેટા-કલમ-(૧) હેઠળની સૂચના અમાન્ય રહેશે. તેથી સુધારા કાયદાને પાછલી અસર આપવામાં આવી હતી અને કલમ-૧ ની પેટા-કલમ-(૩) માં સ્પષ્ટપણે કાયદો ઘડવામાં આવ્યો હતો કે સુધારા કાયદો ૧૨ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૭૫ના રોજ અમલમાં આવ્યો હોવાનું માનવામાં આવશે. તેથી સુધારા અધિનિયમની દરેક જોગવાઈ ૧૨ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૭૫ની તારીખથી અમલમાં

આવી હોવાનું માનવામાં આવ્યું જોઈએ. સુધારા અધિનિયમની કલમ ૨ માં જોગવાઈ કરવામાં આવી છે કે જમીન સંપાદન અધિનિયમ, ૧૯૮૪માં આંધ્રપ્રદેશ રાજ્યને "કલેક્ટર કારણ આપશે" શબ્દો માટે કરવામાં આવેલી અરજીમાં, "કલેક્ટર, આવી સૂચના પ્રકાશિત થયાની તારીખથી ચાલીસ દિવસની અંદર કારણ" શબ્દોને બદલવામાં આવશે. કલમ-૪ ની પેટા-કલમ-(૧) આંધ્ર પ્રદેશ રાજ્યને તેની અરજીમાં ૧૨ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૭૫ થી નીચે મુજબ વાંચે છે:

" જ્યારે પણ કોઈ યોગ્ય સરકારને લાગે કે કોઈ વિસ્તારમાં જમીનની જરૂર છે અથવા જાહેર હેતુ માટે તેની જરૂર પડે તેવી શક્યતા છે, ત્યારે તે અસરની સૂચના સત્તાવાર રાજપત્રમાં પ્રકાશિત કરવામાં આવશે અને કલેક્ટર, આવી સૂચના પ્રકાશિત થયાની તારીખથી ચાલીસ દિવસની અંદર, તે વિસ્તારમાં અનુકૂળ સ્થળોએ આવી સૂચનાના સારની જાહેર સૂચના આપશે.

તેથી ૧૨મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૭૫થી અને તે પછી કલમ-૪ની પેટા-કલમ-(૧) માં એવી જોગવાઈ કરવામાં આવી હતી કે તે કલમ હેઠળની સૂચના સત્તાવાર રાજપત્રમાં પ્રકાશિત કરવામાં આવશે અને આવી સૂચના જાહેર થયાની તારીખથી ચાલીસ દિવસની અંદર તે વિસ્તારમાં જાહેર સૂચના આપવામાં આવશે. "આ જરૂરિયાત ચોક્કસપણે ૧૨મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૭૫ના રોજ અથવા તે પછી યોગ્ય સરકાર દ્વારા બહાર પાડવામાં આવેલી કલમ-૪ની પેટા-કલમ-(૧) હેઠળની દરેક સૂચના પર લાગુ થશે. જો ૧૨મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૭૫ના રોજ અથવા તે પછી કલમ-૪ પેટા-કલમ-(૧) હેઠળ બહાર પાડવામાં આવેલ જાહેરનામાના

કિસ્સામાં, સત્તાવાર રાજપત્રમાં આવી જાહેરનામાના પ્રકાશનની તારીખથી ચાલીસ દિવસની અંદર વિસ્તારમાં આવી જાહેરનામાના સારની જાહેર સૂચના આપવામાં ન આવે, તો તે આવી જાહેરનામાને અમાન્ય બનાવતી જીવલેણ નબળાઈ દાખલ કરશે. અહીં વર્તમાન કેસમાં, કલમ-૪ પેટા-કલમ-(૧) હેઠળની સૂચના ૪જી ઓગસ્ટ, ૧૯૭૭ના રોજ સત્તાવાર રાજપત્રમાં પ્રકાશિત કરવામાં આવી હતી, પરંતુ આવી સૂચનાઓના સારની જાહેર સૂચના ૩જી ઓક્ટોબર, ૧૯૭૭ના અંતમાં વિસ્તારમાં આપવામાં આવી હતી, એટલે કે સત્તાવાર રાજપત્રમાં આવી સૂચના પ્રકાશિત થયાના ચાલીસ દિવસ પછી.તેથી ૧૨મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૭૫થી અને તે પછી કલમ-૪ની પેટા-કલમ-(૧) માં ઘડવામાં આવેલા આદેશનું સ્પષ્ટપણે ઉલ્લંઘન થયું હતું અને કલમ-૪ પેટા-કલમ-(૧) હેઠળની સૂચના અમાન્ય તરીકે રદ કરવા માટે જવાબદાર હતી, જોકે તે હાઈકોર્ટની તરફેણ કરતાં અલગ આધાર પર હતી.

અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલશ્રી જોકે સેકની પેટા-કલમ-(૧) ના પૂર્વલક્ષી સુધારાના પરિણામમાંથી છટકી જવાનો બહાદુર પરંતુ નિર્થક પ્રયાસ કર્યો હતો. ૪ એવી દલીલ કરીને કે સુધારા અધિનિયમની કલમ-૨ કે જેણે કલમ-૪ ની પેટા-કલમ-(૧) માં સુધારો રજૂ કર્યો હતો તેને પૂર્વલક્ષી અસર તરીકે ન જોવી જોઈએ, પરંતુ તેને સંભવિત અમલ તરીકે સમજવી જોઈએ. અપીલકર્તા વતી વિનંતી કરાયેલી દલીલ એ હતી કે વિધાનસભાએ ૧૨મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૭૫ પછી કરવામાં આવેલા હસ્તાંતરણોને માન્ય કરવાના હેતુથી સુધારા કાયદો ઘડ્યો હતો, જે ૧૯૮૧ના ડબલ્યુ. પી. નંબર ૫૭૨૨માં આંધ્ર

પ્રદેશ હાઈકોર્ટની પૂર્ણ પીઠના ચુકાદા અને અન્ય સંલગ્ન રિટ અરજીઓને કારણે અમાન્ય જાહેર કરવા માટે જવાબદાર હતા અને જ્યારે સંપાદન કરવામાં આવ્યું હતું ત્યારે માન્ય હોય તેવા સંપાદનને અમાન્ય કરવાનો વિધાનસભાનો ઇરાદો ક્યારેય ન હોઈ શકે. વિદ્વતાપૂર્ણ વકીલશ્રી દલીલ કરી હતી કે વિધાનસભાએ એવી ધારણા પર કાર્યવાહી કરી હતી કે આંધ્ર પ્રદેશ હાઈકોર્ટની પૂર્ણ પીઠનો ચુકાદો આ વિષય પર સાચા કાયદાનું પ્રતિનિધિત્વ કરે છે અને તે ટી. એ. ની ધારણા પર જ સુધારા કાયદો વિધાનસભા દ્વારા ઘડવામાં આવ્યો હતો. જો આંધ્ર પ્રદેશ હાઈકોર્ટના પૂર્ણ પીઠના ચુકાદાને આ અદાલત દ્વારા દીપક પાહવાના કેસમાં (ઉપરોક્ત) ઉલટાવી દેવામાં આવ્યો હોય તો વિધાનસભા દ્વારા કરવામાં આવેલી ધારણા ખોટી સાબિત થઈ હતી અને એવું જાણવા મળ્યું હતું કે વિધાનસભાએ સુધારા કાયદો ઘડવામાં કાયદાનો ખોટો દૃષ્ટિકોણ અપનાવ્યો હતો. વિદ્વાન વકીલશ્રી દલીલ કરી હતી કે, સુધારા અધિનિયમને અનાવશ્યક ગણવો જોઈએ અને સુધારા અધિનિયમ નહીં, પરંતુ સુધારા અધિનિયમ પહેલા પ્રચલિત સાચો કાયદો લાગુ થવો જોઈએ. અપીલકર્તા વતી વિનંતી કરાયેલી આ દલીલ સંપૂર્ણપણે સ્પષ્ટ છે અને તેને નકારી કાઢવી જોઈએ. તે નિરાશાની દલીલ છે અને તેને નકારી કાઢવા માટે જ કહેવાની જરૂર છે. આ દરખાસ્તને સ્વીકારવી અશક્ય છે કે કારણ કે સુધારા કાયદો કાયદાના ખોટા દૃષ્ટિકોણ પર આગળ વધ્યો છે, તેને અનાવશ્યક ગણવો જોઈએ અને તેને તમામ અસરથી વંચિત રાખવો જોઈએ. વિધાનસભાએ સુધારા કાયદો ઘડવાનું કારણ ગમે તે હોય અને અહીં આંધ્ર પ્રદેશ હાઈકોર્ટની પૂર્ણ પીઠના ચુકાદાની અસરને શૂન્ય પર મૂકવાનું

કારણ હતું તેમાં કોઈ શંકા નથી-સુધારા કાયદો કાનૂન પુસ્તિકા પર છે અને ૧૨ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૭૫ થી અમલમાં છે અને તેને તેના શબ્દોના સાદા કુદરતી અર્થ અનુસાર અમલમાં મૂકવો જોઈએ. સુધારા અધિનિયમની કલમ-૧ની પેટા-કલમ-(૩) સ્પષ્ટ શબ્દોમાં જોગવાઈ કરે છે કે તે ૧૨મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૭૫થી અમલમાં આવી હોવાનું માનવામાં આવશે તેવી કોઈ પણ અસ્પષ્ટતા અથવા શંકા માટે સંવેદનશીલ નહીં હોય. તેમાં સુધારા અધિનિયમની કલમ-૨ના સંબંધમાં કોઈ અપવાદ દર્શાવવામાં આવ્યો નથી અને તેથી તે કલમ પણ, કલમ-૧ની પેટા-કલમ-(૩) માં સમાવિષ્ટ સ્પષ્ટ અને સ્પષ્ટ આદેશ અનુસાર, ૧૨ સપ્ટેમ્બર, ૧૯૭૫ના રોજ અમલમાં આવી હોવાનું માનવામાં આવે છે. એ વાત સાચી છે કે, જો ૧૨મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૭૫ પછી બહાર પાડવામાં આવેલી કલમ-૪ પેટા-કલમ-(૧) હેઠળની અધિસૂચનાના કિસ્સામાં, સત્તાવાર રાજપત્રમાં તેના પ્રકાશનની તારીખ અને તારીખ વચ્ચે ચાલીસ દિવસથી વધુનું અંતર હોય તો. જ્યારે વિસ્તારમાં તેના પદાર્થની જાહેર સૂચના આપવામાં આવી હતી, ત્યારે ૧૨મી સપ્ટેમ્બર, ૧૯૭૫થી પૂર્વલક્ષી અસર સાથે સુધારેલી કલમ-૪ ની પેટા-કલમ-(૧) આવી સૂચના અમાન્ય બનાવશે. પરંતુ તે કલમ-૪ ની પેટા-કલમ-(૧) માં સુધારાને નકારી કાઢવાનો કોઈ આધાર ન હોઈ શકે, જે સુધારા અધિનિયમની કલમ-૧ની પેટા-કલમ-(૩) સ્પષ્ટપણે નિર્દેશ કરે છે કે તેની પાસે હશે. હકીકતમાં અમારા મતે કલમ-૪ની પેટા-કલમ-(૧) ના આદેશ અને દીપક પાહવાના કેસમાં (ઉપરોક્ત) આ અદાલત દ્વારા જાહેર કરાયેલા કાયદા વચ્ચે કોઈ વિસંગતતા નથી. આ અદાલતે દીપક પાહવાના કેસમાં કહ્યું હતું કે

ગેઝેટમાં પ્રકાશન અને વિસ્તારમાં જાહેર સૂચના વચ્ચે એટલું મોટું અંતર ન હોવું જોઈએ કે જે કાર્યવાહીની સાતત્યતામાં વિરામનો સંકેત આપે. કલમ-૪ ની સુધારેલી પેટા-કલમ-(૧) જે કરે છે તે કાયદાકીય રીતે સમય અંતરાલની મર્યાદા નક્કી કરે છે, જેનાથી આગળ કાર્યવાહીની સાતત્યતામાં વિરામ છે તેવું માનવું આવશ્યક છે. તેથી આપણે અપીલકર્તા વતી હાજર રહેલા વિદ્વાન વકીલશ્રીની દલીલને નકારી કાઢવી જોઈએ કે સુધારા અધિનિયમની કલમ-૧ ની પેટા-કલમ-(૩) ને વાંચી લેવી જોઈએ જેથી તે અધિનિયમની કલમ ૨ ને તેના અમલમાંથી બાકાત રાખી શકાય.

તે મુજબ અમે ઉચ્ચ અદાલતમાં અપીલ કરતાં અલગ આધાર પર અપીલને નકારી કાઢીએ છીએ. દરેક પક્ષ સમગ્ર સમય દરમિયાન પોતાનો ખર્ચ ઉઠાવશે અને ચૂકવશે.

અપીલો બરતરફ.

This judgment has been translated using AI Tool – SUVAS.

=====

અસ્વીકરણ: સ્થાનિક ભાષામાં અનુવાદિત આ ચુકાદા/હુકમનો હેતુ પક્ષકારોને તેમની ભાષામાં જાણકારી ઉપલબ્ધ કરાવવા માત્રનો છે અને તેનો અન્યથા ઉપયોગ થઈ શકશે નહિ. અન્ય તમામ વ્યવહારિક તેમજ સરકારી ઉદ્દેશો માટે મૂળ અંગ્રેજી ચુકાદો/હુકમ જ પ્રમાણિત અને માન્ય રહેશે.

DISCLAIMER: The translated judgement in vernacular language is meant for the restricted use of the litigant to understand it in his/her language and may not be used for any other purpose. For all practical and official purposes, the English version of the judgement shall be authentic and shall hold the field for the purpose of execution and implementation.